

BAB KELIMA

BAB KELIMA

KESIMPULAN, SARANAN DAN PENUTUP

5.1 PENDAHULUAN

Di dalam bab ini, penulis akan mengemukakan kesimpulan-kesimpulan umum dan khusus yang meliputi segenap aspek perbincangan. Di samping itu penulis juga mengemukakan beberapa saranan kepada pihak-pihak tertentu agar ianya dapat membuka ruang kepada usaha-usaha yang lebih mantap dan berkesan untuk memperkayakan lagi khazanah ilmu di Malaysia.

5.2 KESIMPULAN

Setelah melalui perbincangan yang panjang serta mendalam tentang konsep terjemahan, biografi Dato' Yusoff Zaky serta analisis terjemahan *Fī Ḥilāl al-Qur'ān*, maka secara keseluruhannya kajian ini menemui beberapa kesimpulan penting sebagaimana berikut:

1. Teori dan teknik terjemahan merupakan sesuatu yang penting diketahui oleh seseorang penterjemah. Pengetahuan dua bahasa (bahasa sumber dan bahasa sarasan/ penerima) sahaja tidak mencukupi untuk menghasilkan terjemahan yang baik dan berkualiti. Hal ini penting kerana pengetahuan tentang teori dan teknik dapat membantu seseorang penterjemah menterjemah sesuatu teks dengan lancar dan berkesan di samping sesuatu maklumat itu dapat dipindahkan dengan betul dan tepat.

2. Penterjemahan merupakan suatu usaha yang penting bagi pembinaan dan pembangunan sesebuah bangsa, masyarakat dan tamadun. Sesebuah tamadun tidak dapat dibangunkan dengan sendiri tanpa melihat kepada tamadun yang telah maju atau pernah mencapai kemajuan. Sejarah membuktikan bagaimana tamadun Islam dan tamadun Eropah dapat dibangunkan dengan usaha-usaha penterjemahan karya-karya Greek, Rom, Parsi dan sebagainya. Dunia hari ini pula menyaksikan bagaimana bangsa Jepun dapat membina negara yang maju hasil daripada ilmu pengetahuan yang diterjemahkan dari bangsa lain.
3. Perkembangan terjemahan di Malaysia telah lama berlaku sehingga ada pendapat yang mengatakan ianya telahpun berlaku semenjak zaman Kesultanan Melayu Melaka. Tetapi oleh kerana tiada bukti kukuh yang boleh menyokong dakwaan ini, perkara ini terpaksa didiamkan sahaja. Perkembangan terjemahan baru dapat dikesan selepas peristiwa Sultan Alaudin Riayat Shah menitahkan Bendahara Tun Sri Lanang membaiki kitab tua dari Goa kira-kira dalam tahun 1612M. Peristiwa ini dikuatkan lagi dengan penemuan sebuah manuskrip yang lebih tua iaitu terjemahan kitab '*Aqā'id al-Nasafī*' yang bertarikh 1590 M
4. Terdapat banyak institusi yang ditubuhkan samada oleh kerajaan atau badan sukarela untuk menyemarakkan lagi perkembangan terjemahan di Malaysia. Institusi-institusi ini telah memainkan peranan masing-masing dalam memberi latihan, bimbingan dan galakan kepada penterjemah. Di antara institusi

tersebut ialah Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP), Persatuan Penterjemah Malaysia (PPM), Universiti Malaya (UM), Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM), Universiti Sains Malaysia (USM), Institut Terjemahan Negara (ITNM) dan lain-lain.

5. Ilmu tafsir merupakan salah satu ilmu Islam yang penting dan mulia. Ini kerana ilmu tafsir membicarakan tentang Al-Quran yang menjadi panduan dan perlembagaan bagi setiap muslim. Umat Islam perlu mempelajarinya agar mereka dapat memahami kandungan Al-Quran dengan baik seterusnya dapat mengamalkannya dalam kehidupan mereka.
6. Kitab-kitab tafsir Al-Quran samada karangan ulama terdahulu atau ulama mutakhir kebanyakannya dikarang dalam bahasa Arab. Ini kerana bahasa Arab merupakan bahasa utama Islam dan ianya banyak digunakan di negara-negara Islam. Apabila perkembangan Islam semakin meluas dan agama Islam dianuti oleh pelbagai bangsa di dunia, maka menjadi suatu keperluan agar kitab-kitab *turath* Islam dalam bahasa Arab itu diterjemahkan ke dalam bahasa-bahasa lain. Ini memungkinkan penganut Islam yang tidak tahu berbahasa Arab turut sama membaca kitab-kitab tersebut.
7. Penulisan terjemahan tafsir Al-Quran di Malaysia khususnya dan Nusantara umumnya telah bermula semenjak kurun ke 17M apabila Syeikh Abdul Malik berusaha menterjemahkan kitab *Tafsir Baydkwi*. Selepas itu penterjemahan tafsir Al-Quran semakin berkembang dari semasa ke semasa. Tuan Guru Haji

Mohd Yusof Haji Ahmad atau lebih dikenali dengan panggilan Tok Kenali iaitu seorang ulama tersohor di Kelantan pernah berusaha menterjemahkan kitab *Tafsīr al-Khāzin* tetapi tidak sempat dicetak. Penterjemahan kitab-kitab tafsir terus berkembang sehingga lahirnya terjemahan *Fi Ḥilāl al-Qur'an*, terjemahan *Tafsīr al-Munīr*, terjemahan *Tafsir al-Marāghī* dan *Al-Qur'an al-Karim Terjemahan dan Huraian Maksud*.

8. Walaupun perkembangan terjemahan tafsir Al-Quran di Malaysia telah lama berlaku, namun perkembangan ini agak perlahan. Ini kerana hanya beberapa buah tafsir Al-Quran sahaja yang berjaya diterjemahkan ke dalam bahasa Malaysia. Usaha-usaha pihak-pihak tertentu seperti Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP), Yayasan Pembangunan Ekonomi Islam Malaysia (YAPEIM), Persatuan Ulama Malaysia (PUM) dan sebagainya haruslah dicontohi agar lebih banyak kitab *turath* khasnya dalam bidang tasir Al-Quran dapat diterjemahkan ke dalam bahasa Malaysia.

9. Masyarakat Islam di Malaysia amat memerlukan kitab-kitab tafsir Al-Quran berbahasa Malaysia kerana sebilangan besar daripada mereka tidak mempunyai pengetahuan dalam bahasa Arab. Kekurangan kitab-kitab tafsir dalam bahasa Malaysia menyebabkan mereka beralih kepada kitab-kitab tafsir atau terjemahan tafsir dalam bahasa Indonesia. Walaupun perkara ini tidak menjadi suatu kesalahan, namun dikhuatiri mereka terdedah kepada kesilapan yang tidak disedari. Ini kerana gaya bahasa Indonesia dan beberapa perkataannya agak berlainan dengan bahasa Malaysia.

10. Dato' Yusoff Zaky merupakan satu-satunya ulama Malaysia yang menceburkan diri secara sepenuh masa dalam bidang penulisan. Sepanjang penglibatan beliau dapat bidang ini, beliau telah menghasilkan pelbagai buah buku samada buku tersebut adalah karangannya sendiri, atau buku terjemahan atau buku saringan. Selain itu beliau juga turut terlibat dalam penerbitan majalah. Terjemahan *Fi Ḥilāl al-Qur'ān* merupakan sumbangan terbesar beliau kepada umat Islam di Malaysia.
11. Terjemahan *Fi Ḥilāl al-Qur'ān* lahir daripada kegigihan Dato' Yusoff Zaky yang bertungkus lumus menghabiskan masa, tenaga dan wang ringgit selama lebih kurang sebelas tahun. Pengorbanan beliau yang tidak pernah mengenal penat dan lelah itu telah memberikan manfaat yang besar kepada masyarakat negara ini.
12. Pengalaman Dato' Yusoff Zaky dalam bidang penulisan dan penterjemahan banyak membantu beliau menghasilkan sebuah terjemahan yang tepat dan sahih. Ini ditambah lagi apabila terjemahan tersebut disemak oleh tiga orang yang berkelayakan. Mereka ialah Sahibus Samahah Dato' Haji Muhammad Syukri bin Muhammad, Timbalan Mufti Kerajaan Kelantan, Sahibul Fadhilah Dato' Haji Daud bin Muhammad, Kadi Besar Negeri Kelantan dan Ustaz al-Adib Muhammad Labib Ahmad, seorang penulis Islam terkenal dan bekas Penolong Pengarang Majalah Dian.

13. Terjemahan *Fi Zilāl al-Qur'ān* amat sesuai untuk kegunaan umat Islam di Malaysia memandangkan ianya menggunakan gaya bahasa yang mudah difahami. Di samping itu, terjemahan ini agak istimewa memandangkan ianya mempunyai beberapa ciri tambahan seperti tajuk pembicaraan, fahrasat tajuk, fahrasat nama, fahsarbat hadith dan penjelasan penterjemah pada nota kaki. Ciri-ciri tersebut memberi kemudahan kepada pembaca untuk menggunakannya.
14. Kaedah terjemahan *Fi Zilāl al-Qur'ān* bolehlah digolongkan dalam terjemahan dinamis. Terjemahan Dato' Yusoff Zaky tidak terlalu terikat dengan gaya bahasa teks asal Sayyid Qutb, tetapi beliau cuba menyesuaikannya dengan gaya bahasa Malaysia. Walau bagaimanapun, kadang-kadang terdapat terjemahan yang kelihatan agak literal disebabkan beliau cuba untuk mengekal segala apa yang ditulis oleh Sayyid Qutb.
15. Metodologi penulisan dan penyusunan terjemahan *Fi Zilāl al-Qur'ān* yang menukilkan semua ayat Al-Quran dan hadith menyebabkan terjemahan ini memakan ruang yang banyak. Ini kerana teks asli *Fi Zilāl al-Qur'ān* hanya ditulis dalam empat jilid, tetapi disebabkan cara penyusunan sedemikian terjemahan ini memakan ruang sehingga 17 jilid. Perkara ini memberi kesan secara langsung kepada harga terjemahan ini yang begitu tinggi.

5.3 SARANAN

Setelah mengemukakan beberapa kesimpulan daripada kajian ini, penulis menyenaraikan beberapa saranan kepada pihak-pihak tertentu agar dapat diambil suatu tindakan bagi kepentingan umat Islam di negara ini. Saranan-saranan tersebut ialah:

5.3.1 Saranan Kepada Orang Awam

Untuk menyemarakkan lagi perkembangan Islam di negara ini khususnya, semua pihak wajar memainkan peranan masing-masing. Setiap individu disarankan agar memperlengkapkan diri dengan ilmu pengetahuan terutamanya ilmu-ilmu yang berkaitan dengan Al-Quran. Banyak bacaan bacaan dan rujukan yang boleh didapati di pasaran dan ini termasuklah karya-karya terjemahan.

5.3.2 Saranan kepada Agensi Kerajaan

Pihak kerajaan termasuklah pihak Bewan bahasa dan Pustaka (DBP), Institusi Pengajian Tinggi (IPT) dan Institut Terjemahan Negara Malaysia (ITNM) wajar memainkan peranan yang lebih aktif bagi memajukan industri penterjemahan di negara ini. Pihak-pihak berkenaan wajar menyediakan latihan dan bimbingan kepada bakal-bakal penterjemah dengan kadar bayaran yang tidak membebankan. Pihak kerajaan juga melalui badan-badan tertentu seperti Yayasan Pembangunan Ekonomi Islam Malaysia (YAPIEM) haruslah menyediakan bantuan kewangan yang

mencukupi bagi menampung kos penerbitan sesebuah terjemahan. Bantuan kewangan ini adalah diharapkan dapat mengurangkan beban kepada masyarakat untuk mendapatkan terjemahan tersebut.

5.3.3 Saranan Kepada Badan-badan Bukan Kerajaan (NGO)

Badan-badan bukan kerajaan (NGO), terutamanya badan-badan yang mempunyai keupayaan, disarankan agar memperbanyak lagi kajian-kajian dalam bidang penterjemahan. Banyak lagi buku-buku terutamanya dalam khazanah ilmu Islam perlu diterjemahkan ke dalam bahasa Malaysia bagi memenuhi keperluan masyarakat.

5.3.4 Saranan Kepada Cendekiawan Dan Para Ulama

Para ilmuan, cendekiawan dan ulama Islam seharusnya mempergiatkan lagi usaha bagi menghasilkan bahan-bahan bacaan untuk kegunaan masayarakat. Kajian-kajian dalam pelbagai bidang ilmu pengetahuan dan juga karya-karya terjemaha amat diperlukan bagi menambahkan lagi khazanah ilmu di Malaysia.